

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه نحوه برخورد با استفاده‌کنندگان غیرمجاز از
آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز»

مقدمه

بررسی سوابق قانونی راجع به چگونگی مجازات استفاده غیرمجاز از خدمات آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز نشان می‌دهد در حال حاضر مطابق با ماده (۶۶۰) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - تعزیرات) که در سال (۱۳۸۷) مورد اصلاح قرار گرفته است ارتکاب این عمل جرم بوده و مرتکبین علاوه بر جبران خسارت وارده به پرداخت جزای نقدی از یک تا دو برابر خسارت وارده محکوم خواهند شد. شایان ذکر است تا پیش از اصلاح ماده مزبور در سال (۱۳۸۷) ضمانت اجرای استفاده غیرمجاز از خدمات مذکور، مجازات حبس (تا سه سال) مقرر شده بود که در اصلاحات مذکور مجازات حبس به جزای نقدی اصلاح گردید. اکنون با گذشت حدود ۹ سال از اصلاح این ماده مجدداً لایحه‌ای با عنوان لایحه نحوه برخورد با استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز متشکل از ۳ ماده در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۱۳ اعلام وصول شده است. این لایحه با اصلاحاتی در عنوان و متن در قالب ۶ ماده به تصویب کمیسیون محترم قضایی - حقوقی رسیده است که در این گزارش به بررسی مفاد لایحه و همچنین مصوبه کمیسیون محترم پرداخته می‌شود.

مخصوص سخن علمی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت:

۷۳

شماره چاپ:

۴۹۲

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۲/۲۳

بررسی و ارزیابی مفاد لایحه

چنانچه اشاره شد در حال حاضر در خصوص چگونگی برخورد با استفاده‌کنندگان غیرمجاز از خدمات مزبور ماده (۶۶۰) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) در محاکم مورد استناد قرار می‌گیرد. مقایسه تطبیقی مفاد لایحه با ماده (۶۶۰) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) نشان می‌دهد این لایحه دارای ویژگی‌های زیر می‌باشد:

الف) تبدیل جزای نقدی مقرر در ماده (۶۶۰) که به صورت شناور و به میزان یک تا دو برابر خسارت وارده تعیین می‌گردد به جریمه نقدی مشخص و ثابت به میزان ده میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال.

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفتر: مطالعات

حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۰۱۱-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۲/۳۱

ب) تعیین ضمانت اجرای جریمه نقدی برای تغییر و تصرف در لوازم اندازه‌گیری خدمات موضوع این لایحه. شایان ذکر است در حال حاضر برخی محاکم با توجه به عدم مقرر صریح قانونی این عمل را به منزله کلاهبرداری تلقی می‌کنند.

ج) تغییر مرجع رسیدگی‌کننده از مراجع قضایی به سازمان تعزیرات حکومتی برای رسیدگی به موضوع استفاده غیرمجاز از خدمات مذکور و تصرف و تغییر در لوازم اندازه‌گیری این خدمات.

د) پیش‌بینی قطع انشعابات مشترکینی که بهای مصرفی را در مهلت مقرر پرداخت نمی‌کنند. در حال حاضر قطع انشعابات مشترکینی که دارای بدهی معوق هستند براساس آیین‌نامه‌های مربوطه انجام می‌شود.

ه) اعطای اختیار به دستگاه‌های ذیربط جهت تأمین موقت خدمات عمومی موضوع این لایحه برای کسانی که به‌دلایلی همچون ساخت‌وساز غیرمجاز فاقد شرایط لازم برای دریافت انشعابات مزبور می‌باشند. شایان ذکر است در حال حاضر با توجه به قانون حفظ اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱ دستگاه‌های ذیربط از ارائه خدمات به مستحذات غیرمجاز منع شده‌اند. این ممنوعیت در راستای جلوگیری از شیوع و رواج ساخت‌وسازهای غیرمجاز پیش‌بینی شده است، اما به‌دلایل مختلف این امر نتوانسته است مانع از ساخت‌وسازهای حاشیه‌ای و غیرمجاز شود و در حال حاضر حاشیه‌نشینان با معضلات مختلف ناشی از عدم برخورداری از انشعابات خدمات عمومی مواجه هستند افزون‌بر آنکه در مکان‌هایی که ساخت‌وساز غیرمجاز صورت گرفته است استفاده غیرمجاز از شبکه برق ضرر قابل توجهی را به زیرساخت‌ها و شبکه برق وارد آورده است. از این‌رو به‌نظر می‌رسد ماده (۳) لایحه در راستای حل این مشکل پیش‌بینی شده است.

بررسی مفاد مصوبه کمیسیون قضایی - حقوقی

بررسی مصوبه کمیسیون قضایی - حقوقی حاکی از آن است که کمیسیون محترم، لایحه مورد بحث را با تغییراتی به‌ترتیب ذیل به تصویب رسانده است:

۱. تفکیک میان استفاده غیرمجاز از خدمات عمومی (آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز) با مواردی که افراد مبادرت به تصرف یا تغییر در وضعیت وسایل اندازه‌گیری خدمات مزبور می‌نمایند که این تفکیک در لایحه دولت دیده نمی‌شود. با توجه به تفاوت میان این دو دسته، تفکیک صورت گرفته در مصوبه کمیسیون مثبت ارزیابی می‌شود.

۲. ماده (۱) لایحه ضمن تعیین جریمه برای استفاده‌کنندگان غیرمجاز، مرجع صالح برای رسیدگی به پرونده‌های مربوط به این تخلف را شعب تعزیرات حکومتی تعیین کرده است در حالی که مصوبه کمیسیون قضایی در ماده (۱) علیرغم آنکه مجازات را همان جزای نقدی تعیین کرده است، اما محاکم دادگستری را به‌عنوان مرجع رسیدگی‌کننده تعیین نموده است. با عنایت به اینکه استفاده از خدمات موضوع لایحه بدون دریافت انشعاب امر پیچیده قضایی محسوب نمی‌شود چه آنکه ضمانت اجرای آن صرفاً جریمه نقدی پیش‌بینی شده است لذا پیشنهاد می‌شود در خصوص ماده (۱)، متن لایحه دولت که صلاحیت را به شعب تعزیرات اعطا نموده، جایگزین مصوبه کمیسیون قضایی که صلاحیت رسیدگی را به محاکم دادگستری داده است، گردد.

۳. چنانچه اشاره شد یکی از ویژگی‌های لایحه مورد بحث آن است که مطابق ماده (۳)، امکان تأمین موقت خدمات عمومی برای مستحذات غیرمجاز پیش‌بینی شده است، با توجه به مشکلات متعدد و آثار سوء وضعیت فعلی که ساکنین مستحذات غیرمجاز با آن روبرو هستند، اصل پیش‌بینی این مقرر مثبت ارزیابی می‌شود. با این حال از آنجا که در متن لایحه، یک مهلت ۶ ماهه برای این امر در نظر گرفته شده است و مشخص نیست بعد از اتمام این مهلت تکلیف چه خواهد بود لذا مصوبه کمیسیون در این رابطه که سقف ۶ ماهه را حذف کرده است مناسب‌تر به‌نظر می‌رسد. همچنین مصوبه کمیسیون جهت جلوگیری از شیوع ساخت‌وساز غیرمجاز در تبصره ماده (۴)، به‌درستی پیش‌بینی لازم را انجام داده است و برای تخلفات دستگاه‌های متولی امر ساخت‌وساز، ضمانت اجرای کیفری پیش‌بینی کرده است. البته شایان ذکر است که ساخت‌وساز غیرمجاز معضلی پیچیده و

متأثر از عوامل مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است که صرفاً با ضمانت اجرای کیفی نمی‌توان انتظار داشت این معضل مرتفع شود.

نتیجه‌گیری

در حال حاضر در اغلب محورهای مورد بحث در لایحه با خلأ قانونی مواجه هستیم از جمله آنکه راجع به تصرف و تغییر در لوازم اندازه‌گیری در خدمات موضوع این لایحه، مقرر صریح قانونی وجود ندارد و همچنین راجع به امکان قطع انشعاب مشترکینی که بدهی معوق دارند اگرچه در حال حاضر مطابق آیین‌نامه‌های مربوطه عمل می‌شود با این حال حکم صریح قانونی در این رابطه وجود ندارد، لذا تصویب گزارش کمیسیون قضایی - حقوقی با اعمال اصلاحات مذکور در این گزارش مورد پیشنهاد است.

